

EL CATALÀ, UNA LLENGUA INTEGRADORA (Article publicat en castellà a *La Vanguardia* el dia de Sant Jordi)

El discurs pronunciat per Àngel Guimerà ara fa poc més de cent anys en l'acte d'inauguració del curs de l'Ateneu Barcelonès hauria de ser rellegit per acadèmics i polítics. Diu Guimerà, referint-se a la llengua catalana: «[...] aqueixas tres colossals figuras de la llengua catalana en Ramon Muntaner, en Ramon Llull y l'Ausias March: lo cantor dels entusiasmes per la terra, lo cantor de les aspiracions de l'esperit, y'l cantor dels desitjos de l'home. [...] Y, com si als tres no'ls pogués sostenir un sol estat de la confederació de la llengua catalana, [...] á en Ramon Muntaner nos lo donà á Catalunya, ahont se fundà la patria que resplandeix eternament en la historia; á Ausias March lo va deixar á Valencia, ahont l'amor se respira y'l senten fins les seves palméras quan, sacudint sa polsina d'or lo vent, remorejant plahers, á altrás palmeras lo transporta; y á Ramon Llull lo devallà á Mallorca, pera que ell desde Miramar extengués la mirada enllà d'enllà fins á obrir ell sol aqueix parpre misteriós que forma'l cel á l'horisó cayent sobre las onas.»

Amb aquesta prosa tan poètica, escrita amb ortografia prefabricada, expressava Guimerà la unitat de la llengua catalana des dels seus inicis. Les frases de Guimerà tenen plena vigència un segle més tard perquè, si bé la unitat del català és inqüestionable des d'un punt de vista científic, certs sectors desconexors de la història, que jo m'atreixo a qualificar d'aculturals, prediquen el contrari.

És cert que la llengua catalana va viure segles de decadència literària i, com és habitual entre les llengües parlades per pobles que un dia van perdre la sobirania, el català ha sofert prostració per manca de poder polític, encongiment per l'abandonament de certs sectors socials i persecució per part d'aquells que un dia van creure que tenien el dret d'imposar la llengua dels vencedors i desterrar la pròpia dels usos socials. No obstant això, la llengua —que mai no va emmudir en la boca del poble— es va tornar a manifestar àgil i robusta en els versos de Teodor Llorente, Jacint Verdager, Josep Sebastià Pons o Miquel Costa i Llobera a partir de mitjan segle passat.

Com molt encertadament va expressar Emili Giralt en el Paranimf de la Universitat de València, situacions com l'esmentada solen portar una llengua al fraccionament a causa de l'accentuació de les variants locals, mentre que la superació de la decadència sempre va unida a manifestacions que exalten la unitat de la llengua. En el cas del català, la recuperació idiomàtica va acompanyada de la investigació lingüística i de l'adopció de normes ortogràfiques i gramaticals comunes per a totes les modalitats de l'àmbit lingüístic. Quan l'Institut d'Estudis Catalans —creat ara fa noranta anys per Enric Prat de la Ribera— publica les *Normes ortogràfiques*, el 1913, la *Gramàtica*, el 1918, i el *Diccionari general de la llengua catalana*, de Pompeu Fabra, el 1932, aquestes directrius són seguides per tota la comunitat lingüística, tant pels continuadors del *Diccionari català-valencià-balear* com pels propulsors

de les *Normes de Castelló*, de 1932, per totes les editorials i per tots els autors de prestigi literari.

La unitat de la llengua catalana és una realitat científica reconeguda universalment per la romanística, sens perjudici de les diverses denominacions populars i de les que pugui establir la legislació espanyola vigent. Actualment, la llengua és denominada *català* en els estats d'autonomia de les comunitats autònomes de les Illes Balears i de Catalunya, i *valencià* en el de la Comunitat Valenciana.

El nou *Diccionari de la llengua catalana* de l'Institut d'Estudis Catalans ha estat un diccionari integrador, en totes les accepcions possibles de la paraula. L'Institut ha donat entrada a moltes paraules d'abast geogràfic limitat, i ha fet desaparèixer marques avui en dia poc acceptades, com *dialectalisme* i *regionalisme*. Aquesta política es continua incrementant, sempre en el marc ideològic irrenunciable de la «llengua estàndard». Precisament en aquest marc de referència, la Universitat de les Illes Balears —com a institució assessora del Govern Balear en matèria lingüística— i l'Institut d'Estudis Catalans —com a institució amb la capacitat normativa— han subscrit un document que posa sobre el paper la pràctica ja habitual d'aquests darrers anys: la consideració de les diverses modalitats de la llengua en la fixació de la normativa i l'assessorament d'acord amb aquesta normativa.

Desgraciadament, la situació no està encara completament normalitzada en tot l'àmbit lingüístic. Guimerà finalitzava la seva lliçó inaugural amb aquestes paraules de Dante, tan actuals: «Si l'idioma del país és algun cop abominable, és quan se'l sent en la boca meretriu dels qui el substitueixen. Vergonya eterna a aquells que, despreciant el seu idioma, lloen el dels altres.» Els criteris de classificació sempre poden ser discutits, en filologia, en economia o en matemàtiques, però una vegada acceptat el criteri no és correcte qüestionar-se'n les conseqüències. D'una altra manera, podria passar que la llengua del Quebec no fos el francès, la dels Estats Units l'anglès o que a l'Argentina ja no es parlés espanyol.